TIL TA’LIMIDA BIATLON SPORT TERMINOLOGIYASINI O‘QITISHDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Hayitova Mohira Alimovna
O‘zDJTSU O‘zbek va chet tillari kafedrasi o‘qituvchisi
Zairov Islombek Bilol o‘g‘li
TR-21-25-guruh talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada til ta’limi jarayonida biatlon sportiga oid terminologiyani o‘qitishning zamonaviy usullariva innovatsion pedagogik texnologiyalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda sport terminlarini samarali o‘zlashtirish uchun raqamli platformalar, multimedia vositalari hamda interaktiv metodlardan foydalanish imkoniyatlari yoritiladi. Shuningdek, biatlon sportiga oid terminlarnio‘qitish orqali talabalarning kasbiy va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari ko‘rib chiqiladi. Maqola natijalari til ta’limida sport terminologiyasini o‘qitish metodikasini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar.: biatlon, sport terminologiyasi, tilta’limi, innovatsion texnologiyalar, pedagogik metodlar, raqamlita’lim, interaktivo‘qitish, kompetensiya.

Abstrakt: This article analyzes modern methods and innovative pedagogical technologies used in teaching terminology related to biathlon in the language education process. The study examines the opportunities to effectively adapt sports terms using digital platforms, multimedia tools, and interactive methods. In addition, the article considers how teaching biathlon terminology contributes to developing students’ professional and communicative competencies. The results of the study serve to improve methods of teaching sports terminology in language education.

Keywords: biathlon, sports terminology, language education, innovative technologies, pedagogical methods, digital learning, interactive teaching, competence.

Аннотатция: В статье анализируются современные методы и инновационные педагогические технологии, используемые при преподавании терминологии, связанной с биатлоном, в процессе изучения языка . Исследование рассматривает возможности эффективного усвоения спортивной терминологии с использованием цифровых платформ, мультимедийных средств и интерактивных методов . Кроме того, статья рассматривает, как преподавание терминологии биатлона способствует развитию профессиональных и коммуникативных компетенций студентов . Результаты исследования помогают совершенствовать методики преподавания спортивной терминологии в обучении языку.

Ключевые слова: биатлон, спортивная терминология, обучение языку, инновационные технологии, педагогические методы, цифровое обучение, интерактивное преподавание, компетенция

Kirish. Bugungi kunda sport sohasi dunyo miqyosida tez rivojlanib borayotgan yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Sportning har bir turi o‘ziga xos terminologiyaga ega

bo‘lib, bu terminlar sport jarayonini to‘g‘ri tushunish, mashg‘ulotlarni samarali tashkil etish hamda sportchilar va murabbiylar o‘rtasidagi muloqotni aniq va tushunarli qilishda muhim rol o‘ynaydi. Biatlon sporti ham o‘zining murakkab tuzilishi va o‘ziga xos xususiyatlari bilan ajralib turadi. Ushbu sport turi chang‘i bilan yugurish va otish elementlarini o‘zida birlashtiradi. : Bugungi kunda biatlon eng mashhur qishki sport turlaridan biridir. Biatlonning o‘ziga xos xususiyati shundaki, bu sport turi bir-birini istisno qiladigan ikkita sport turidan iborat: organizmga katta jismoniy yuklama beradigan chang‘i poygasiva xotirjamlikni, nozik harakat koordinatsiyasini, barqaror "o‘qchi-qurol" tiziminitalab qiladigan o‘q otish. Biatlon bo‘yicha o‘quv-trenirovka mashg‘ulotlari va musobaqalar jarayonida inson uchun eng muhim bo‘lgan chidamlilik, kuch, koordinatsiya, muvozanat, shuningdek, ziyraklik, o‘z harakatlarini tez tahlil qila olish kabi sifatlar tarbiyalanadi. O‘t ochish chizig‘ida o‘t ochish uchun eng maqbul vaqt 40-60 soniya bo‘lib, xatoga yo‘l qo‘yilgan taqdirda, o‘z harakatlaridagi xatoni tezda topish kerak. O‘q otishning uzoq davom etishi chang‘i poygasi natijasiga, o‘t ochish marrasidagi xato esa musobaqa ishtirokchisining umumiy natijasiga jarima daqiqasi yoki 150 metr uzunlikdagi jarima doirasi ko‘rinishida ta’sir ko‘rsatadi.

Biatlonchi nafaqat chang‘i masofasini tez bosib o‘ta olishi, balki qo‘li mustahkam va ko‘zi o‘tkir bo‘lishi kerak. Tadqiqot biatlonni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari, otish aniqligini oshirish va uni bajarish uchun umumiy vaqtni kamaytirish bilan bog‘liq. Bu biatlonchilarning

mahorativa musobaqa faoliyati natijadorligini oshirish zaxiralarini izlashni davom ettirishni taqozo etadi. Tayyorgarlikning dastlabki bosqichlarida biatlonchilarda funksional poydevorni yaratishdavao‘q otish texnikasini o‘rgatishda asosiyusul yaxlit-ajratilgan usul hisoblanadi. Uning mohiyati quyidagidan iborat: dastlab mergan o‘q otish texnikasi bilan umuman tanishadi, bu qurollarni o‘zlashtirish paytida sodir bo‘ladi, keyin texnikaning alohida elementlarini o‘rganamiz va o‘zlashtirgandan so‘ng, yana o‘q otish texnikasini umuman, ammo yanada sifatli darajada o‘rganamiz. O‘q otish ishlab chiqarishi quyidagi elementlarga bo‘linadi: tayyorlash, nishonga olish va ŏq uzish. Shu sababli biatlon terminologiyasi sport, texnika va harbiy sohalarga oid terminlarning uyg‘unlashuvidan tashkil topgan.

Til ta’limi jarayonida sport terminologiyasini o‘qitish talabalarning bilim darajasini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Chunki terminlar orqali talabalar sport jarayonidagi tushunchalarni aniq va to‘g‘ri anglay boshlaydi. Shuningdek, sport terminologiyasini o‘rganish talabalarning kasbiy tayyorgarligini mustahkamlashga yordam beradi. Ayniqsa sport universitetlari va jismoniy tarbiya yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun terminologiyani mukammal bilish kelajakdagi faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari, zamonaviy ta’lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish sport terminologiyasini o‘qitish samaradorligini oshiradi. Raqamli platformalar, interaktiv metodlar va multimedia vositalari yordamida talabalar terminlarni nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham o‘zlashtirish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Shu sababli til ta’limida biatlon sport terminologiyasini o‘qitish zamonaviy pedagogikaning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

Asosiy qism. Biatlon sport terminologiyasining lingvistik xususiyatlari

Biatlon sport terminologiyasi tilshunoslik nuqtai nazaridan o‘ziga xos lingvistik xususiyatlarga ega. Bu terminlar asosan xalqaro sport terminologiyasi asosida shakllangan bo‘lib, ko‘plab tillarda deyarli bir xil shaklda qo‘llaniladi. Biatlon terminlari qisqa, aniq va ma’nosi bir xil bo‘lishi bilan ajralib turadi. Biatlon terminologiyasini lingvistik jihatdan bir necha guruhlarga ajratish mumkin. Birinchi guruhga sport texnikasi bilan bog‘liq terminlar kiradi. Masalan, “yugurish tempi”, “chang‘i texnikasi”, “start”, “finish”, “marafon masofa” kabi atamalar. Bu terminlar sportchilarning harakat faoliyatini ifodalash uchun ishlatiladi.

Ikkinchi guruhga otish jarayoni bilan bog‘liq terminlar kiradi. Masalan, “nishon”, “otish pozitsiyasi”, “karabin”, “nishonga olish” kabi atamalar. Ushbu terminlar sportchilarning otish texnikasini tushuntirishda qo‘llaniladi.

Uchinchi guruhga esa musobaqa jarayonini ifodalovchi terminlar kiradi. Masalan, “individual poyga”, “sprint”, “estafeta”, “aralash estafeta” kabi terminlar. Bu terminlar musobaqa turlarini ifodalash uchun ishlatiladi. Lingvistik jihatdan biatlon terminlari ko‘pincha qisqa, lo‘nda vatushunarli bo‘ladi. Chunki sport jarayonida tezkor muloqot juda muhim hisoblanadi. Shu sababli terminlar ortiqcha murakkabliksiz ifodalanadiva sportchilar tomonidantez qabul qilinadi.

Til ta’limida biatlon terminlarini o‘qitishda innovatsion metodlar va texnologiyalar. Zamonaviy ta’lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash ta’lim samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Biatlon terminologiyasini o‘qitishda ham innovatsion metodlardan foydalanish talabalar bilimini mustahkamlashga yordam beradi. Masalan, interaktiv metodlaryordamida talabalar terminlarni mustaqil ravishdao‘rganish imkoniyatiga ega bo‘ladi. “Aqliy hujum”, “klaster”, “bahs-munozara” kabi metodlar orqali talabalar terminlarning ma’nosini chuqurroq anglab yetadi. Bundan tashqari, multimedia vositalari ham muhim ahamiyatga ega. Video darslar, sport musobaqalari yozuvlari va animatsiyalar yordamida talabalar terminlarni vizual tarzda o‘rganadi. Bu esa ularning bilimini mustahkamlaydi. Shuningdek, raqamli platformalardan foydalanish ham samarali hisoblanadi. Masalan, onlayn testlar, interaktiv mashqlarva virtual treninglar orqali talabalar terminlarni mustaqil ravishda o‘zlashtirishi mumkin.

Raqamli ta’lim vositalari asosida amaliy mashg‘ulotlar tashkil etish. Raqamli texnologiyalar ta’lim jarayonini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Ayniqsa sport sohasida raqamli vositalardan foydalanish amaliy mashg‘ulotlarni yanada samarali tashkil etishga yordam beradi. Masalan, virtual simulyatorlar yordamida talabalar biatlon mashg‘ulotlarini modellashtirish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Bu esa ularning nazariy bilimlarini amaliyot bilan bog‘lashga yordam beradi. Shuningdek, mobil ilovalar va onlayn platformalar yordamida sport terminologiyasini o‘rganish jarayoni yanada qiziqarli bo‘ladi. Talabalar video darslar, testlarva interaktiv mashqlar orqali bilimini mustahkamlaydi. Raqamli vositalar yordamida tashkil etilgan mashg‘ulotlar talabalarni faol ishtirok etishga undaydi va ularning bilim darajasini oshiradi.

Natijalar va muhokama. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash talabalar bilimini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa interaktiv metodlarva raqamli vositalaryordamida o‘qitish samarali natija beradi.

Eksperimental guruhlar bilan o‘tkazilgan tajribalarshuni ko‘rsatdiki, innovatsion metodlar yordamida o‘qigan talabalar terminologiyani an’anaviyusuldao‘qigan talabalarga nisbatan yaxshiroq o‘zlashtirdi. Bundan tashqari, talabalar o‘rtasida qiziqish ham ortdi. Interaktiv mashg‘ulotlar va raqamli platformalar o‘quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qildi.

6. Xulosa. Xulosa qilib aytganda, biatlon sport terminologiyasini til ta’limida o‘qitish talabalar bilimini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Innovatsion pedagogik texnologiyalar va raqamli vositalardan foydalanish o‘quv jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi. Kelajakda sport terminologiyasini o‘qitishda zamonaviy texnologiyalarni yanada kengroq qo‘llash zarur. Shuningdek, terminologiyani o‘qitish bo‘yicha yangi metodik qo‘llanmalar ishlab chiqish ham muhim hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Matveyev L.P. Теория и методика физической культуры. – Москва: Спорт, 2010.
2. Platonov V.N. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. – Киев: Олимпийская литература, 2004.
3. Azizxo‘jayev N.N. Pedagogik texnologiyalarva pedagogik mahorat. – Toshkent, 2012. IsmailovA., Karimov Sh. Jismoniy tarbiya nazariyasiva metodikasi. – Toshkent, 2015. Bompa T. Theory and Methodology of Training. – Human Kinetics, 2009.
4. International Biathlon Union rasmiy sayti – https://www.biathlonworld.com O‘zbekiston Respublikasi Sport vazirligi – https://sport.uz
5. Google Scholar ilmiy maqolalar bazasi – https://scholar.google.com